

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRACAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

POJEDINI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI 60-
150. — ZA INOZEMSTVO Kr. 300.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 50.

Sibenik, 23. prosinca 1922.

God. II.

BOŽIĆ.

„I na zemlji mir ljudima dobre volje.“

„Slava Bogu na visini i na zemlji mir ljudima dobre volje“ - vinut će se iz tisuća kršćanskih duša na svetu božićnu noć.

Božić! Blagdan lijepih dječakih uspomena, obiteljske radosti i veselja. Blagdan nadasve familijaran i prijatan kršćanskom srcu. Tvori osobitu godišnju sezonu. Ta 20 je vijekova, da kršćanski narodi božićni dan smatraju najvažnijim danom u historiji ljudskog roda, danom, u koji je svanulo svijetu novo doba slobode, bratstva i ljubavi.

Bahati Rim, u naponu snage, za najmoćnije vlade Cezara Augusta, nije ni sanjao, što se zbiva u njegovoj dalekoj istočnoj provinciji. Nije ni slutio, da se u betlemskoj špilji rada jedno božansko dijete, koje je ljubav Božja odredila i poslala, da spasi zabasalo ljudstvo. Nije uviđao, da je ugledao svijetlo Onaj, čiji će učenici, sa Njegovom punomoći u ruci, doći u srce grada, sazdana na sedam brežuljaka, i moćju Krstove ideje potkopati panteon i cesarove dveri te položiti temelje novoj kršćanskoj civilizaciji.

I kršćanstvo je svoju zadaću časno ispunilo, te blažen i danas pojedinac i narod, kad bi mu Krstova misao bila vodilicom života. Nego već prva stranica evanđelja bilježi riječ: „U vlastita pride i njegovi Ga ne primiše“ te dalje „i svijet Njega ne poznade“. Tim se naviješta operba, koja će se tokom vijekova povesti protiv betlemskog Djeteta i Njegova božanskog nauka, „jer ljudi ljubljahu više tmine nego svijetlost“. Eto razloga, s kog andeoske riječi: „I mir na zemlji ljudima dobre volje“ zvuče nekako ironički, dok ljudi i danas žive u neprestanoj trzavici i međusobnom neprijateljstvu.

Bijeda se survala na ljudsko pokoljenje, kao naravna posljedica nevidenog ratnog klanja. Čitavi svijet cvili pod nekim užasnim teretom. Kontinenti, rase, narodi, staleži - svi smo među sobom u nemiru. Ravne su 4 godine, da je Verseljska konferencija baš u ove dane uglavlj-

vala „sigurne“ baze budućeg mira i ljubavi među narodima. S kakvim uspjehom? Slijedila je i druga i treća i deseta konferencija. No sve su svršavale u tutanj. I ovogodišnji peti poratni Božić ne daje nam da iskreno i istinski zapjevamo: „I na zemlji mir ljudima dobre volje.“

Pisao je otrag malo godina ruski genij: „Nepojmljiva čama dohvatila je zemlju i život svagdanost postaje suvlji i okoreljivi, a na očigled sviju diže se ispolinska figura dosada, koja svagdanost još raste u neizmjernost. Svugdje muk, svugdje grob... Bože! Pusto i strašno počinje da biva u tom svijetu! Svijet rasipan milijunima blistavih predmeta, kojima rasprišava misli na sve strane, svijet nema snage da se sretno neposredno sa Kristom, u kome leži spasenje svijeta“. Rekao bih da se ova riječ velikog čovjeka na vlas ispunja. Mi se vraćamo u barbarsko doba, u dekadencu. Grubi materijalizam zavlađao je svugdje, a idealizam biva ismehavan. O sveta božićna noći, ti si jedina kadra da upraviš ljudstvo na bolju stazu i da toplinom ljubavi Onoga, koga si prva vidjela da se rađa, ogrješe ljudska srca, mrazna i ledena.

Božić - veseli Božić da li će možda našem narodu svanuti ove godine? Neka huda mora pritisla je i naš narod. Stara beogradska lija spravila je jugoslavenskom narodu božićnicu - reakcionarnu samovladu. Novi ministar financija javlja nam, da državna kasa zja. Otvara se sve dubiji jaz između troje plemena. U Dalmaciji nam narod strada od gladi. Činovnici, invalidi već dugo očekuju riješenje svog pitanja i materijalnog obezbijedenja. Sve same misli, koje mute božićno veselje.

Nadajmo se ipak boljem. Ufanje je krepost. Veselimo se Božiću i narodenju Kristovu slijedeći riječ sv. Pavla: „Braćo, veseljte se, opet govorim veseljte se. Čednost vaša neka bude poznata svim ljudima, jer je Gospodin blizu.“

U to ime sretan Božić!

Svršetak jednog nametnika.

Od prvih dana našeg ujedinjenja bio se jedan zloduh nametnuo narodu i državi. Domogao se nezastuženo vlasti, te se nije grčevito držao, žrtvujući sve, i

i načela i svaki ideal. Nosio krutog reakcionarstva i najvećeg centralizma vladao je korupcijom i protekcioniranjem nedostojnih. Oligarh, autokrata do skrajnosti

vrijedao je Hrvatima i tradiciju i historiju i književnost.

Tokom ovoga vremena porodile su se česte krize, promijenilo se više ministarstva. No on sved, kao pogubni polip na državnom tijelu, sjedio je nesmetano na svojoj ministarskoj stolici. I kad su državne vrhovne potrebe neodoljivom silom diktirale, da se taj nametnik mora maknuti, i kad su nezadovoljni Hrvati i Slovenci njegovim režimom zahtijevali, da odstupi, on je intrigirajući, zavadajući naivnike učvršćivao svoj visoki položaj. Nije smetalo, da je gotovo cijela Hrvatska i Slovenija upirala prstom na toga despota, te ga naznačivala uzrokom nesređenih prilika i sve većma rastućeg nezadovoljstva. On je prkosio, budući više cijenio svoj položaj negoli opće državno dobro.

U službi framasonerije vodio je taj pigmejac kulturni boj protiv katoličke Crkve i vjerskih svetinja, pa i ako je svijesna katolička javnost ustajala protestima na njegove protuljerske osnove te tražila da se prestane takvim sistematskim progonojima i zapostavljanjem Crkve, on, u svojoj umišljenosti, gerirao se velikim državnikom, komu sunce nikad ne zapada i koji je jedini pozvan, da dađe našem narodu pravu vjeru!

Ustaju naši najodličniji političari i rodoljubi protiv njegovog režima, te dokazuju, da je već skrajno vrijeme, da nestane tog nametnika, a on prijeti i ispruže se prijeteći: „Ja sam tu i ne uzmičem“.

Dvije su godine, da se hrvatsko pitanje nalazi u najakutnijem stupnju. Nema rodoljuba i političara koje mu drago stranke, da ne vidi, kako je državna potreba riješenje ovog pitanja, a ovaj nametnik niječe najbezobzirnije, da postoji hrvatsko pitanje. Niječe ga, jer zna, da kad bi se ovo riješilo prema želji svih viđenijih naših političara cijelog naroda, on bi morao istog časa ispustiti vlast iz ruku.

Pa i sama njegova stranka ne može da ga već trpi. U nje-

zinom krilu pojavljuju se bolji, odličniji muževi, te hoće, da se u interesu države promjene sadašnje nesnosne prilike i upući državni brod stalnijim i sretnijim pravcem. Ovaj strastveni partizan ne ustručava se ničesa, pripravan je, da mu se rascijepa i stranka, kojoj je, kako kaže, odan, ali on, i samo on mora biti ministar.

Državna ideja, dapače sama država, to je sam ministar Pribičević, a bez ministra Pribičevića ne može da opstoji Jugoslavija, koju on nije htio niti da se ovako nazove. Izgledalo je, da on ne poznaje logiku historije. Povijest ima svoje zakone, pa se ovi neminovno vrše protiv takvih individua.

Nego njegov svršetak bio je uprav tragican! Nije poginuo od ruke neprijatelja i protivnika, i ako su ovi uistinu radili, da ga već nestane. Poginuo je bijednik od one ruke, koju je on uvijek podupirao i prijateljski držao. Nedičan mu je svršetak pripravio baš kolega režima i centralizma. Pribičević se preko noći našao na ulici, zbačen sa ministarske stolice baš od koga se nije nadao, a za koga je žrtvovao svoju „jugoslavensku“ ideologiju.

Povijest ima svoju logiku! Pribičević tek sada će moći uvidjeti, da ipak nije vrijedilo ono, što je nekoć rekao, u društvu prijatelja, osjećajući se prejakim na svojoj stolici: „Ja sam tu, i neka me zbace, ako mogu“. Mišlio je na protivnike, na opoziciju, na Hrvate. Nijesu ga oni izbacili, već mu je dao otpusnicu onaj, komu je služio. Gorke li ironije!

Gosp. Pribičević doći će sada k svijesti, te shvatiti onu veliku misao, da nije država, tu samo da netko bude ministar, već da svi moraju služiti državi, a ne sebi.

Prvi je kamen napokon odvaljen sa gradnju našega naroda, koji je tišio njegovu slobodno disanje. Jugoslavija će živjeti i opstojati, i ako Pribičević nije vjese ministar, dapače nade je, da se otvaraju „novi putevi“ iza pada ovog zloduha.

Moderná velevlast.

Nije to ni Engleska ni Francuska ni Amerika niti bilo koja svjetska država. O njima ne kanimo pisati, niti su to one, jer je njihova bojna snaga neznatna napram snazi jedne druge, mnogo veće i jače sile, koja drma ne samo najjačim državama, već i čitavim svijetom. Sila je to, koja ruši političare i državnike, koje se boje i okrunjene glave, a ime joj je štampa.

Jest, štampa je ona, koja može da djeluje gore negoli ikakvo drugo u-

bojito oružje, koje se upotrebljavalo za svjetskog rata. Ona je često puta jače djelovala od najvećih njemačkih topova. Tamo, gdje oni nijesu mogli doprijeti: u brda i doline, u sela i gradove dopire ona - ne poznavajući zapreka - i ruši iz temelja društvo i njegove ustanove, ili, ako je u dobrim rukama, gradi ono, što je porušeno, uzdiže i bodri duhove, te im podaje nade u bolju budućnost. Štampa je sila, koja svijetom iz temelja tresu.

Narod u 90 postotaka ne misli svojom glavom, već onako, kako to štampa hoće. Ona je najveći i skoro jedini faktor, koji stvara javno mišljenje. Koja je posljedica tomu? Da je narod onakav, kakva mu je štampa. Zašto je danas svijet pokvaren; zašto je na tako niskom stepenu čudoreda; zašto je gospodarski na rubu propasti; zašto se četiri godine Evropom na poteke krv lila; zašto se i danas slabo oporavlja od ratnih posljedica? Samo stoga, jer su razni ljudi i klase to učinili preko štampe.

Zašto i u našoj državi i narodu ide sve nizdol? Tražimo i tu glavni uzrok u štampi, pak se ne ćemo prevariti. Kad bi sva naša štampa bila kršćanska, kad bi pisala u Kristovu duhu ljubavi, i javnost naša i čitav narod bio bi drukčiji. No ona našalost nije takva, i stoga nam je danas zlo.

Nije sva naša štampa ipak takva. Ima i kod nas, Bogu hvala, veliki broj dobrih naklada knjiga za inteligenciju i prosti puk, imamo lijepu kitu časopisa, dnevnika, tjednika, nabožnih listova, književnih revija, da mogu po broju i vrstici zadovoljiti svaki stalež. No ovo još nije dosta. Vidimo, da sa svim tim nije mnogo učinjeno i da našom štampom još nijesmo uspjeli da osvojimo javnost za svoja zdrava narodna i kršćanska načela. Tko je tomu kriv? Je li naša štampa zaostaje u svojoj vrijednosti, sadržaju za ostalom protivničkom? Ne, podriješto! Krivnja je na nama samima, na Hrvatima katolicima, koji ju ne znamo cijeniti ni raditi, da je što više proširimo i time još više podignemo i ojačamo. U prvom redu krivnja je na našim školovanim ljudima.

Zalosna je, ali istinita, činjenica, da mnogi naši ljudi čitaju i podupiru protivničku ili indiferentnu štampu jednako ili još više negoli vlastitu. Ovakvi su na krivom putu. Mnogi katolik trebao bi se u tome ugledati u dosljednog liberala, koji sa odvratnošću gleda u ruke ne uzima našu knjigu ili novinu.

Ovo, što smo naveli, nije ništa novoga. Sve su dobro poznate i istinite činjenice. I slijepac bi morao da ih uvidi, uvazi i prema tome udesi svoje djelovanje.

Hrvati katolici, prenite se! Dvanaesti je čas! Treba udariti drugim putem, zasukati rukave i dati se na djelo. Svi smo već siti položaja, u kojem se nalazimo. Narod je skrenuo

stramputicom i treba ga dovesti na pravi put, a to ne ćemo tako lakopostići niti predavanjima niti propovijedima niti javnim skupštinama, već samo zdravom duševnom hranom: dobrom štampom. Nju treba što više raširiti među mase naroda, do u najširomašnju iseljačku kolibicu. Ona će svojim ustrajnim, laganim i postepenim djelovanjem pomalo iskorjenjivati njegove mane i zablude, srce mu oplemeniti, a um rasvijetliti. Uspjeh će biti siguran.

Na pragu smo nove godine. Sa današnjim svojim položajem nijesmo i ne možemo biti zadovoljni, pak bismo željeli promjenu na bolje. Ne varajmo se, jer nam to nitko ne će donijeti. Sve će ovisiti samo o nama. Zato na posao! Neka si svaki naš čovjek uzme za zadatak, da širi dobru štampu, te ju prema mogućnosti mo-

ralno i materijalno podupire. Treba među najšire slojeve naroda širiti osobite knjige i novine, pisane u kat. duhu, i naći im što više pretplatnika. Izgovor, da su teška vremena, da je narod bez novaca, nije opravdan, jer nema čovjeka, pak bio on i najsiromašniji, a da ne potroši preko godine za suviše stvari toliko, koliko bi dostajalo, da se pretplati na kakvu našu novinu ili časopis. Svaka para, dana za dobru štampu, vratit će se pojedincu i čitavom narodu s obilnim kamata.

Na posao dakle ti, kat. učitelju, župniče, školovani čovječe i svaki prijatelju svoje vjere i domovine! Ovakvo radeći dobit ćemo javnost za svoje zdrave ideje, preporučit ćemo naš narod, te će mu svanuti bolji, ljepši dana. Na djelo stoga svi ovih božićnih blagdana za dobru štampu!

Protupropisno utjeravanje trošarine na vino.

(Upit nar. poslanika dra Dulbića na ministra financija.)

U nekim mjestima Dalmacije godine 1921. financijski organi tražili su i naplatili od raznih lica trošarinu na vino, i ako se po autentičnom tumačenju odnosnog zakona od strane zakonodavnog odbora ova trošarina nije imala naplatiti u Dalmaciji.

Stoga su lica, koja su platila trošarinu, zatražila povratak nedužno uplaćenih iznosa. No još do danas nijesu dobila povoljno rješenje niti su im odnosni iznosi povraćeni.

Budući da je očividno trošarina naplaćivana u slučajevima, gdje zakon to nije propisivao, pravednost i zakonitost zahtijeva, da se tako oštećenim licima povrate uplaćeni iznosi i da se ne odugovlači uzaludno sa rješavanjem ovog jednostavnog pitanja.

Stoga mi je čast, da Vas, gospodine ministre, upitam:

Jeste li voljni odrediti, da se bezodvlačno strankama povraća trošarina, koju su nedužno, protiv propisa zakona, bili primorani da plate?

Vinska kriza.

Nalazimo se u teškoj vinskoj krizi, koja će sigurno, s obzirom na poratne neprilike i slabu susretljivost i brigu vlade, potrajati još dugo vremena. Govoriti o prestanku ove krize veoma je teško, jer, kako znamo, kupaca nema i po svoj ih prilici tako dugo ne će biti, dok budu vladale današnje žalosne prilike, izazvane u prvom redu ratom, ali i lošom upravom zemlje, a navlastito dok bude vladalo siromaštvo i nestalnost valute.

Kad se vlada - i ako na vrijeme upozorena - ne miče, da u ovoj krizi ozbiljno i hitno pomogne, našim vinogradarima ne preostaje drugo, nego čekati i trpjeti, dok za potražnju, t. j. trgovinu ne nastupe takve prilike, u kojima će se vino moći plaćati na način, da se vinogradaru isplati trud oko uzgoja loze, a trgovcu rad, t. j.

njegova trgovina. Kad će to biti, dakako da je teško predvidjeti.

Konkurenata, kako znamo, imamo dosta: Italiju, Mađarsku, Španjolsku i t. d. Žalosan je samo, da naša vlada ne dolazi ususret našim vinogradarima kod izvoza vina oporaštajući im naplatu raznih taksa i trošarine te dovoljno ne zaštićuje i ne omogućuje je olakšava izvoz našeg vina pri sklapanju trgovačkih ugovora sa susjednim državama. Vlada treba da se makne i svim mogućim olakšicama omogući i pospješiti našim vinogradarima izvoz vina. Sigurno je naime, da će tek tada nestati današnjeg mrtvila i biti i kod nas žive trgovine s vinom, kad strani trgovac bude mogao kod nas kupovati vino u bolje uvjete negoli kod naših konkurenata i kad ga vrst naših vina bude zadovoljavala.

Vinogradar dakle dotle mora da čuva dobro svoja vina u konobi, te da čeka zgodan čas prodaje. Zato treba da svoje vino njeguje i da ga razumno čuva: pretlače, nadolijeva, dodaje vinskiu kiselinu, sumporaje i t. d.

Znamo, da nije ni najmanje utješljiva ova poruka čekanja vinogradaru, kojemu novaca treba. No drugo mu ne preostaje. Samo neka u očekivanju bude dobar vinar, pak neka razumnim pivničarenjem navijesti rat svim mikrobima, navlastito onima kvasine i muhe. U svim dvojbrenim slučajevima neka se obrati stručnjacima, koji će mu u tu svrhu veoma rado dati pouke. Bude li na ovaj način očekivao kupca, ne će doživjeti veliku žalost, da mu je vino propalo te da mu ga nitko ne će osim proizvađača rakije, koji mu ga plaća slabo ili nikako.

Iz katoličkoga svijeta.

Stet hrv. katoličkih omladinaca u Sloveniju. Hrv. Kat. Narodni Savez u Zagrebu priredio je od 27. XI.-2. XII. ekskursiju katoličkih omladinaca u Sloveniju, da se na svoje od uvjere o napretku slovenskih katolika te da se pouče o njihovim organizacijama i njihovu radu. Obašli su napose uzorno organizirana mjesta Ljubljane, Domžale, Kamnik, Komenda, Vođice, Skaručnu i Šent Vid. Tamošnja su ih društva vrlo srdačno primila i upriličila im u čast razne priredbe, a održana su im i razna zgodna i poučna predavanja.

Kongres hrv. katoličke omladine. 3. ov. mj. držao se u Zagrebu u Jeronimskoj dvorani kongres hrv. kat. omladine, kojemu je bila svrha, da se naša omladinska i prosvjetna društva što bolje učvrste i stvore direktivu za daljnji rad. Kongresu je sudjelovalo oko 250 učesnika iz raznih naših pokrajina, a na njemu je bilo zastupano oko 40 omladinskih i prosvjetnih društava. Otvorio ga je presv. biskup dr. Lang, a zatim su se izredali predstavnici raznih društava svojim pozdravima. Referati su bili aktualni, te iz njih doneseno više važnih rezolucija. Nadati se je, da će ovaj uspješni kongres uroditi obilnim plodom, te da će se iz njega po našoj domovini još više proširiti katolička omladinska i prosvjetna društva.

Širite dobru štampu!

PODLISTAK

Iz zemlje Faraona.

(Historijske bilješke.)

I. Istok i Zapad.

Istok je odvajkada bio za zapadnjake čarobna, tajanstvena zemlja. A sve, što je tajanstveno, privlači. Stoga su se oni za tu zemlju već od najdavnijih vremena, pa sve do u naše doba, oduševljivali, oni su težili za prirodnom čudesima Istoka, za njegovim bogatstvom, za produktima njegova duha i ruku njegovih. Taj pojav nije bez dubljeg razloga. Istok je kolijevka ljudskog roda. S Istoka su došla Zapadu najveća duševna dobra. Jer je baš tamo, u plodnim nizinama oko rijeke, nastala i tamo se razvila prva civilizacija. Darovitiji ljudi svračahu svoj pogled najprije na prirodu oko sebe, a zatim i na sebe, na svoju unutrašnjost te ispitivahu prirodne i duševne pojave. Tako nastadoše na Istoku prve filozofske i astronomske spoznaje. Tamo je najprije nastala književnost i umjetnost, dioba vre-

mena i prostora, tamo su pronašli mjere, uteze, pismo, brojeve; tamo su se najprije razvili osobiti ekonomski i politički oblici i nikle su najdublje vjerkne ideje. Doista: Zapad je bio obasjan svijetlom s Istoka - ex oriente lux! - pa je zato i imao zašto da teži k njemu.

Nego, u ovom općem raspoloženju zapadnjaka opažamo, kako navlastito dvije zemlje pobuđuju njihovo zanimanje: jedna je bila oko Inda i Gangesa, a druga u sjevero-istočnom kutu afričkog kontinenta: Indija i Egipat.

Zemlja oko Gangesa svojom bujnom vegetacijom i plodnošću, svojim dragocjenim proizvodima, pamističnim i metafizičkim nagnućem svojih stanovnika privlačila je zapadnjake i nehotice k sebi. Put Indije hrlili su trgovci u najstarija vremena; s njima ulazi i kršćanstvo rano na malabarsku obalu.

Ali je ipak Indija bila predaleko, a da bi jače utjecala na kulturni i politički razvitak zapada. Drukčije je to bilo sa zemljom uz obalu Nila. Tu, u toj najvećoj i najljepšoj oazi

na svijetu, koja već na tisuće godina prkosi i žegi sunčanjoj i vjetrovima i nedoglednoj, smrtonosnoj pustari, tu se spajaju čudesna prirode s čudesima ljudskih ruku u jednu cjelinu i domimlju se čovjeka kao nijedan drugi kraj na zemlji. Prije više tisuća godina nastala je i razvila se tu velika kultura, možda najstarija na svijetu. U starom vijeku, pa i sve do nedavno prečujivao se ponešto utjecaj te kulture na narode oko Sredozemnog mora; ali da je bio vrlo velik, to je sigurno. I sami su Grci to instinktivno osjećali. Kad je Psametihi 664. godine prije Isusa obnovio egipatsku državu, udoše Grci po prvi put u Egipat. Ulazak je za njih bio otkriće: neopisivo ih oduševljenje obuze za tom zemljom i od tada najodličniji heleniski učenjaci idu u Egipat, da upoznaju njegovu knjigu.

Zato nije čudo, da se i dandanas posvećuje toj zemlji, kao jednom od prvih kulturnih središta, velika pažnja. Napose vjernika, upuću kulturpu težnju, veže sa zemljom Faraona i važan vjerski momenat: s egipatskom prošlošću u uskoj je vezi biblijska

povijest. Izraeliti trgovci prodavaju Josipa kao roba Faraonovu dvorskom činovniku - Putifar. Nešto prije tudinske vlade Hiksa (t. j. pastirskih kraljeva, 1700.—1580.) dolaze Židovi u Egipat i nastanjuju se u istočnom kraju Gesenu (židovski Gošen) te se za četiristogodišnjeg boravka silno umnože. Za Tutmesa III. (oko 1470.) moraju Izraelci pomagati pri gradnji hramova te su silno potplaćeni. Napokon ih za Faraona Amenhotepa II. (Amenofisa, oko 1450.) vodi Mojsije iz Egipta put obećane zemlje. I u novoj su domovini bili Izraelci, kao i svi sirske narodi, pod utjecajem Egipta i Mezopotamije: tu su se križali interesi jedne i druge države. Mnogi se Židovi sele ponovno u Egipat poslije razorenja Jeruzalema (586.) i poslije smrti Aleksandra Velikoga. Središte je židovskih kolonista bio grad Heliopolis, nekadašeg starog Memfisa.

I knjige nas Novog Zavjeta vode u Egipat. Kako je poznato, sv. Obitelj bježi od progona Herodova i nalazi utočište u Heliopolisu. Kao nekog Josip i Mojsije, bit će i sv. Obitelj svratila više puta pogled na ostatke

Jedna zelena brošura.

Pred nekoliko vremena izdao je g. I. Radovanović, pokrajinski školski nadzornik, brošuru, u kojoj je odštampan njegov govor, izrečen na učiteljskom kongresu u Sarajevu. Brošura ima bučni naslov: "Unifikacija i reforma osnovne nastave, osobitim obzirom na izobrazbu učitelja". Tko do kraja ustrpljivo pročita ovu brošuru, mogao bi s punim pravom da joj dade ovaj naslov u dva dijela: "Samodopadno predavanje o prosvjetnom komunizmu. Poruga učitelstvu, s osobitim obzirom na učitelje građanskih škola".

Nije mi namjera, da se opširnije zabavim ovom knjižicom i da pobijam brojne neosnovane tvrdnje, jer bi morao da napišem drugu brošuru. Stoga ću se samo letimično osvrnuti na neke stavke iz brošure g. Radovanovića.

Čitajući ovu brošuru čovjek dobije dojam, da se on obara na građanske škole, poglavito na učitelje građanskih škola, koje nazivlje "beguncima". Traži ukinuće kategorija, obara se na "papir" (svjedodžbu) i izriče glavnu misao, da kvalifikacija bude "na osnovu rada i realnih sposobnosti". Nije teško pogoditi i uzrok ovoga pisanja.

G. Radovanović veli, da neki učitelji idu u bilo kakav kurs ili školu, jer da se time oslobadaju poniženoga ambijenta. Oni, koji uistinu idu za tom svrhom, dakako da nijesu ni dostojni, da se zovu "učitelji". Ne znamo, odakle g. Radovanoviću pravo, da stvara takve zaključke o onima, koji ne idu za tim, da se oslobode tobože poniženoga ambijenta, nego jedino za tim, da steknu višu obrazovanost, te tako podignu i učiteljski ugled i niveau opće narodne prosvjete. G. Radovanović bi htio da se svi zakoni pojedinih vrsta škola stope u jedan zakon. To uostalom nije loša misao. Ali iz toga, što pojedina vrsta škola ima svoj zakon, on stvara u pravu čudne zaključke, veleći, da se tako stvara jaz između učitelja osnovnih i građanskih škola. Ta tvrdnja nipošto ne stoji. Ističe ujedno, da nejedinstvena naobrazba umnaža učiteljske kategorije, i da tako nestaje sklada i prave kolegijalnosti. Svjedodžbu on smatra "papirom, bez kojega se ne može napred". Klasifikacija i uopće promaknuća, odlikova-

nja i imenovanja moraju, po g. Radovanoviću, da se vrše "na temelju rada i dokazane realne sposobnosti".

Tko će pri tom biti sudija? Zar će o stručnoj sposobnosti odlučivati onaj, koji sam nema stručne sposobnosti; zar će eventualna pristranost ili lična simpatija nadzornikova biti glavno mjerilo t. zv. "dokazane" sposobnosti; zar će pri tom biti glavno mjerilo i eventualna stranačka pripadnost? U idealno zamišljenom i savršenom društvu s jakim moralnim vrlinama, visokom kulturom, nesebičnošću i poštenjem; u tom idealnom društvu (državi), do kojeg ne dopiru i ne igraju najvažniju ulogu lične simpatije, partijska pripadnost i t. d., morao bi rad biti uistinu najbolje mjerilo nagrade. G. R. će priznati, da naše društvo, izuzevši časne pojedince, nije došlo do tog stepena. U današnjim prilikama, bez prigovora samo današnjem sistemu, to je isticanje upravo paradokso.

G. Radovanović, u borbi protiv diploma, misli, da su svi oni, koji imaju bilo kakvu diplomu, izgubili čednost, samopregor i istinske zaslužbe. Trebalo bi da se g. nadzornik jasno izrazi, koga je to zahvatila pošast imaginarnoga rada i što on pod tim misli. Znanje i "papir" (svjedodžba) za g. su Radovanovića dva oprečna pojma. On bi trebao da znađe, da su ovi pojmovi vrlo usko svezani, jer se "papir" ipak ne može dobiti bez znanja. Taj "papir" i nije drugo nego priznanje za znanje. Dakako, ne mislimo time reći, da netko ne može imati znanja i bez toga papira, na osnovu samostalnog rada, i da često sama ocjena na "papirom" ne znači ujedno takvu spremu, koja odgovara ocjeni.

G. Radovanović ističe, da je prvi uslov za unifikaciju, da nestane kategorija učiteljskog reda. Usvajamo uvjetno ovo stanovište. Neka se onda i g. pisac odredi onih kategorija, naslova i činovnog razreda, dotično razlike u prinadležnostima. Dakako da u svemu ovome "papir" nije odlučivao. Točno po receptu pisca brošure, koji eto nesretnim slučajem nije imao tog "papira".

Traži, da temeljna kvalifikacija svih učitelja bude jednaka. Preostaje onda samo dvoje: ili da svi svrše samo preparandij, ili da svi dobiju univer-

zitetsku spremu. Budući da neki imaju veću spremu, nego što je daje preparandij, dakako da je opet nekima krivo, što je oni nemaju, i ako pravi učitelj nikad ne smije da zavidno gleda svoga kolegu zato, što ovaj ima veću spremu ili t. zv. "papir" — kako g. R. posprdno nazivlje svjedodžbe.

Upogled pitanja građanskih škola, bitna se stvar ovoga pitanja sastoji u tome, jesu li nam potrebne, hoće li one odgovoriti svojoj svrsi, kako da se eventualno bolje urede i reformiraju, a nebitna je stvar, jesu li osnovne i građanske (po g. R. ne građanske, već osnovno-građanske) vezane jednim školskim zakonom ili svaka ima svoj zakon.

G. R. veli, da su učitelji građanskih škola postajali tako, da bi ovi položili jedan "dopunitbeni ispit", Time on ove ispite, za koje je trebalo krvavog truda i višegodišnjeg rada, kao i ispite na višoj pedagoškoj školi, gdje ispituju sveučilišni profesori, potpuno omalovažava.

Vrlo je smjelo tvrditi, da građanske škole traže "gospodstvo nad osnovnom školom", a ujedno to i ne dokazati.

Istina je, da škole nijesu ničije vlasništvo. Kojim onda pravom g. Radovanović naturuje autoritativno svima svoje nazore o njihovom uređenju. Morat će da prizna, da njegovo mišljenje ne mora biti najmerodavnije, kada se zna, da on ne može spoznati rad, djelovanje i svrhu građanskih škola, kako to poznaju stariji iskusni učitelji građanskih škola, koji su u njima gotovo čitav svoj vijek proveli. Čemu onda dopušta samo sebi ono, što drugima zabranjuje? Nitko ne veli, da je današnji tip građanskih škola, kao i njihovo ustrojstvo, "jedino spasavajući".

Sve učitelje građanskih škola on jednostavno trpa u red nezadovoljnika, te s nepravom i nekom zloradošću prišiva im ime "nova kategorija nadučitelja". Nema nadučitelja i nadljudi, nego (dobrih i loših učitelja, dobrih i loših ljudi, odnosno sposobnih i nesposobnih i t. d. Ne treba da se g. Radovanović boji za kontinuitet osnovnih i građanskih škola i nastavničkog osoblja. Stvorio li se posebni zakon za svaku školu, ne znači to ujedno i ukinuće kontinuiteta. On veli još, da su učitelji građanskih škola "begunci, koji beže od svoje ostale braće". Učitelji građ.

škola moraju smatrati ovo kao ličnu uvredu. On vidi eto i ono, što nitko u pokrajini ne vidi. Zaista samo ovako dalekovidni ljudi zaslužuju najviše položaje u prosvjetnoj struci! Kraj ovakve dalekovidnosti dakako da je suviše "papir", jer "oni od papira", ne mogu i ne smiju da toliko daleko vide.

U čije ime govori g. Radovanović ovako s visoka: "A za ovo provizorno razdoblje puštamo našim drugovima na građanskim školama, da odaberu sami — žele li i dalje ostati učiteljima ili ne". Zar zato, što u udruženju imaju svoju sekciju, gdje možda sve ne odlučuje riječ g. Radovanovića? Kao da se učitelji građanskih škola stide časnog i uzvišenog imena i poziva učiteljskog!

"Kategorija neka nestane, jer one od braće čine nebraču i one razaraju i ruše učiteljski stališ". Onda i pisac brošure nije brat učiteljski, jer je i on "begunac" u kružnici nekih kategorija, titula i činovnih razreda! Dakle u području osnovne nastave ne smije da ostane nijedan s "papirom", da mu valjda ne bi palo napamet da zasjedne na jedno mjesto, na kojem sjedi eventualno koji bez "papira". Oni s papirom nemaju prava, da steknu takvu pogodnost. Kao da je teško odgonetnuti ovu zagonetku!

One, koji tobože ne će da budu učitelji, šalje g. Radovanović na srednje škole, da tako on ostane vrhovno božanstvo na prosvjetnom Olimpu, jer oni, što ostaju i što nemaju papira, valjda će se slijepo pokoravati ovom najnovijem prosvjetnom božanstvu, koje misli, da može svima davati lekcije, i koje misli, da je samo njegovo mišljenje u svim pitanjima jedino ispravno. A svi oni, koji traže reformu, ne razmeću se samosvjesno, nego skromno izriču svoje mišljenje sa željom, da se od više stanovišta izradi jedno, kojim će većina biti zadovoljna.

Gosp. Radovanović iz toga, što svi ne mogu u pedagošku školu, jer da tamo imaju otići najdarovitiji i najposposobniji, stvara čudan zaključak "da je osnovna škola samo za nesposobne elemente, za intelektualne invalide". Stvarati ovakav zaključak znači vrijeđati i degradirati učitelstvo osnovnih škola. A ipak i iz redova t. zv. "invalida", koji slučajno nemaju t. zv. "papira", ima ih na najvišim mjestima.

davno minule kulture jednog veoma darovitog, duboko religioznog naroda: piramide kod Gizaha nijesu bile daleko, a najstariji egipatski obelisk nalazio se baš u gradu, u kojem oni stanovahu.

II. Otkrića.

(Rosette, Amarna, Luskor.)

Nijedan narod na svijetu nije ostavio toliko spomenika kao Egipćani. Ti su se spomenici, jedan velebniji od drugoga, uvelike doimali svih putnika, svih učenjaka, u svako vrijeme. Piramide, hramovi, sfinge, obelisci — to su bili *ntjmi* svjedoci sjajne prošlosti, velike moći i kulture stare države. Za toliko je vijekova čitava povijest te zemlje, i politička i kulturna, bila obavita gustom tamom. Sami potomci starih Egipćana zaboraviše svoj jezik, svoje običaje, svoju kulturu. Oni još danas žive među spomenicima svojih preda, ali ne razumiju njihove važnosti, ne umiju pročitati ni jednog natpisa; oni su, kako veli jedan historik, patuljci na ruševinama stare kulturne države.

Hijeroglifa, toga najstarijeg pisma i najznatnijeg vrela za egipatsku po-

vijest, bijaše nestalo već u III. stoljeću poslije Krista. Car Decij je zadnji rimsko-egipatski kralj, čije nam ime spominju hijeroglifi. Zato smo sve do početka 19. stoljeća bili upućeni — izuzevši sv. Pismo — na djela grčkih i rimskih pisaca i na egipatskog svećenika Manetha. Oko god. 520. pr. I. posjetio je Egipat Hekatej iz Mileta, a oko 450. otac povijesti — Herodot. Čitavu drugu knjigu svojega djela posvetio je on Egiptu. Kasnije je u Grka preoteja mah tendencija, da se idealizira egipatska mudrost, da se egipatska kultura prikaže kao nešto tajanstveno, a egipatski svećenici kao nosioci tajnih nauka. To opažamo osobito u Hekateja iz Abdere (oko 300.), čijim se djelom poslužio Diodor Sicilski. Od povijesti Manethove, koju je on, upotreбивši domaće izvore i predaje, sastavio na zahtjev kralja Ptolemeja Filadelfa na grčkom jeziku (znak helenističke kulture!), sačuvalo nam se nekoliko ulomaka u židovskog pisca Josipa Flavija. Manethovim su se djelom poslužili i kršćanski hronografi: Julije Afrički i Evzebij iz Cezareje, te bizantski kaluder Gregorije

Sinkelos. Za rimskih careva učenjaci i odličniji ljudi rado putovahu u Egipat. Poznato je djelce Plutarhovo o „Osirisu i Izidi“ i „historia naturalis“ Plinija Starijega, u kojoj se nalazi po gdjekoja zanimljiva bilješka o Egiptu.

Ipak su svi izvori, koje navedosmo fragmentarni i više puta netočni. Tek Napoleonova vojna na Egipat otkrila nam je povijest te zemlje. Kod gradića Rosette nađe francuski časnik Boussard bazaltnu ploču s trostrukim natpisom: hijeroglifskim, demotskim i grčkim. Poslije uzaludna naprežanja mnogih učenjaka dade se na proučavanje hijeroglifskog teksta Francuz Champollion. Plod njegova izvanredna oštroumlja i neumorna nastojanja bio je, da mu je 1822. uspjelo da otkrije ključ za čitanje hijeroglifa. Tim je on udario temelj egiptologiji i otvorio nam pristup „u najstariju i posljednju odaju u hramu povijesti“ (Weiss). A samo je djelo tako veliko i neprolazno, da mu do danas u cijeloj historiji znanosti jedva ima premla — kaže njemački historik Meyer.

Poslije toga otkrića osnivaju se posvuda egipatski muzeji: u Torinu,

Parizu, Berlinu, Londonu (glasoviti Britski muzej), Bulaku (blizu Kaira) i t. d. Kulturni se narodi natječu u bavljenju s egipatskom poviješću te osnivaju učena društva, koja se posvećuju traženju i ispitivanju pisanih spomenika. Od Champolliona do danas nije se u Egiptu prestalo kopati i ići za novim spomenicima, kroz koje nam je progovorila prošlost i pričala nam povijest davnih vremena, zgrade i nezgode Faraona i njihova naroda, naučne težnje egipatskih svećenika.

Talijani imaju svojeg Rossellinija, Francuzi Mariette-a, Maspero-a, Naville-a, Englezi Wilkinsona, Flinders Petrie-a, Breasteda, dok se Nijemci ponose svojim Brugschom (jednim od najgenijalnijih egiptologa), Meyerom, Ermanom, a nadalje Lepsiusom († 1884.), drugim utemeljiteljem egiptologije. Otkad je Lepsius dokazao, da je jedino Champollionov sistem točan i otkad je 1867. otkrio nov spomenik (tzv. kanopski dekret), od tada se hijeroglifski tekstovi čitaju, a egiptologija se razdvojila u dvije grane: arheološku i lingvističnu.

(Nastaviti će se.)

Izobražavaju učitelja na Pedagoškim školama nazivlje on „otimanjem učitelja iz osnovnih škola“. To je njegovo lično, ničim opravdano mišljenje, i mu ne možemo i ne ćemo kvariti iluziju o tom tobožnjem „otimanju“. Prosto mu i to mišljenje, da je „list papira bela“ — diploma, samo: teorija na brzu ruku sakupljena. Mi ga ne ćemo uvjeravati, a on se i ne da uvjeriti, da to ne stoji.

Potpuno se slažemo izrekom, da se neke prednosti tako jeftino stiču kroz par mjeseci (a i kroz par dana!), što se prije nije dalo ni kroz decenije. Jer zaista, danas se kroz par dana može skočiti, pa ako hoćete i na najviša mjesta i u visoki činovni razred i u najvišu kategoriju, a da zato ne treba nikakav „list papira bela“, niti „dopunidbeni ispit!“ Al-trocché „ukinuće kategoriju“ i klasifikacija „na osnovu rada i dokazanih realnih sposobnosti!“

I ono tobožnje pismo starijega učitelja, moglo je slobodno izostati iz ove brošure, jer je ono zapravo izrugivanje sa Pedagoškom školom i jer se njime hoće da vidi i opazi čto, čega zapravo i nema.

Nitko ne insistira na tome, da moraju postojati razlike u učiteljskoj o brazovanosti. Za nas je samo glavni princip: veća obrazovanost čitavoga učiteljstva. Dakako da je sveopće univerzitetsko obrazovanje učiteljstva danas nemoguće, jer mi još nijesmo došli do kulturnog stepena Danske ili Belgije, i jer ni tamo to nije provedeno.

Ne velimo, da je cijela brošura nevaljala. Ima u njoj dobrih i opravdanih stavaka i zdravih opažanja. Ali pri tom moramo istaknuti, da u njoj ima mnogo zablude, mnogo nedokazanih, nabačenih tvrdnja, mnogo na laku ruku stvorenih zaključaka, te mnogo uvreda učiteljstvu, pogotovo učiteljstvu građanskih škola. Najviše pak ima u njoj fraza, koje je pokušao, da gdje gdje slikovito poredbeno i pjesnički prikaže. Kad se još istaknu brojne gramatičke pogreške, stilističke neukusnosti i barbarizmi, onda smo uglavnom označili vrijednost ove brošure, kojoj je pisac htio dati neko autoritativno značenje i koja je zelena ne samo po koricama, nego i po sadržaju.

Šibenik, u prosincu,
Jedan s „papirom“.

Samovlada radikala.

— V. — Nova je vlada sastavljena. To nije jugoslavenska vlada. To je vlada velikosrpskih šovinista, koji smatraju, da je ova država samo nastavak Srbije. Velikosrpski šovinisti smatraju Hrvatsku i Sloveniju svojim kolonijama, a to se jasno opaža i kod sastava vlade. Imenovani su posebni ministri za Hrvatsku i Sloveniju. Ovaj nas postupak sjeća na prošla vremena, kad su Mađžari postavljali sebi počudne ljude za tzv. „hrv. ministre“. Oni su barem na papiru bili čuvari hrvatske autonomije i posrednici Hrvata i Mađžara. Novi „ministar za hrvatsku“ ne treba da se brine za autonomiju Hrvatske, jer je on sam Velikosrbin i jer je ta autonomija brisana voljom Pašića i Pribičevića. Mi ne branimo ondašnju autonomiju, jer ne bi nikad želili doći u sličan položaj i u zajednicu s Mađžarskom, ali ovo nam služi samo kao poredba, da pokažemo kako Pašić i centralisti upotrebljavaju iste metode, ako ne i gore, nego Tisze, Khueni i t. d.

Župančić i Supilo po osjećaju su Srbi. Župančić je još prije rata prešao na pravoslavlje, a Supilo se smatra katoličkim Srbinom.

Radikali su zgodnom taktikom pocijepali muslimane, zemljoradnike i demokrate. Demokratska stranka nije zapravo nikad ni bila samostalna i jedinstvena. Demokrati su bili privjesak radikalne stranke, te su uvijek pokazivali velikosrpsku boju u radu, a u svojim su novinama u prečanskim krajevima naglašavali jugoslovenstvo. To je stranka ljudi, koji su kimali glavama i potpisivali sve Pašićeve želje; stranka koja je proigrala sva tri svoja načela: jugoslovenstvo, demokratizam i agrarnu reformu.

U zadnje vrijeme pronose se glasovi o podjeli uloga između Pašića i Protića. Dok su mnogi mislili na rascjep među radikalima, ovi ipak ostaju kompaktni, a Protić i Pašić, oprobani političari, koji par decenija vode politički život Srbije, nadaše se opet skupa, kad im se pružila prilika,

da pocijepaju demokrate i sami uzmu vlast u ruke.

Osim radikala i pučka je stranka sačuvala svoje jedinstvo. To je dokaz, da je program pučke stranke realan i savremen. Da je i taktika pučke stranke ispravna, dokazuje i najnovije mišljenje Hrvatskoga bloka o potrebi parlamentarnog rada, jer je politika apstinencije ne samo štetna za interese hrvatskog naroda, nego je i znak političke nezrelosti. Oni, koji su pučku stranku napadali, podmećući joj izdajstvo, danas se vraćaju na njezin ispravni put. Uopće misao autonomizma, koju tako neustrašivo zastupa Jugoslavenski Klub, u zadnje je vrijeme znatno ojačala, a to će pokazati i nastajni izbori. I položaj Pučke stranke silno je ojačao, a tomu je mnogo pridonijela nesebična borba njenih poslanika za pravdu, slobodu i potrebe naroda.

Kakvi će biti novi izbori? Pašić izjavljuje, da će izbori biti slobodni. Mi ćemo to tek da vidimo. On se nada, da će radikali dobiti ogromnu većinu. Nada se, da će Hrvati i Muslimani u Bosni i Hercegovini biti pocijepani te da će tako radikali dobiti većinu. Međutim i među muslimanima i Hrvatima opaža se preokret. Sami vode težačke stranke u Bosni naglasuju štetnost politike apstinencije. U Sloveniji ne treba da se Pašić mnogo nada od Šušteršica, kojemu je dozvolio povratak u domovinu. Svojom političkom brošuricom, kojom se dodvorava centralistima, ovaj je politički mrtvac doigrao svoju ulogu.

Što će sada demokrati? Govori se o velikoj borbi Pribičevića i Davidovičeva. I jedna i druga skupina postavljat će svoje kandidate u iste izborne okruge. Interesantno je čitati sada demokratsku štampu. Demokrati ističu sada velikosrpsvo radikala, kojima da je cilj Velika Srbija. Do jučer nijesu tako govorili. A isti ovi demokrati, koji spočitavaju Pašiću velikosrpsvo, bili su njegovi vjerni sluge,

koji su Vidovdanskim ustavom stavili to velikosrpsvo na dominantni položaj u ovoj državi. Sad će pred izbore opet glagoljati o jugoslovenstvu, a kad im se pruži prilika, da opet zasjednu na položaje i da sa Pašićem rade za velikosrpske ciljeve, oni će i to učiniti, s namjerom, da oslabe Hrvate i Slovence i da ih učine građanima drugoga reda. Među demokratima pojavila se želja o osnutku parlamentarne unije, u kojoj bi dakako oni dobili vodstvo. Ali to im neće uspjeti, jer svi vrlo dobro poznaju ciljeve demokrate i metode nji-

hove političke borbe. Demokrati nemaju što da traže među hrvatskim i slovenskim dijelom našega naroda.

Izbori treba da se vode pod parolom: *Za reviziju ustava! Za pravedni, iskreni i pošteni sporazum!* Svi oni, koji vole ovu državu, treba da rade na tom sporazumu. Svi oni, koji su za jednakost, a protiv hegemonije jednoga plemena, neka uđu u borbu za autonomije pokrajina! Pučka će stranka ući u izbore složna i ojačana. U tvrdom uvjerenju, da njezin program najbolje odgovara željama i potrebama naroda, ona će i uspjeti.

STJEPAN BARIĆ, nar. poslanik:

Što treba da znamo o saboru u državi?

(Nastavak.)

Saborski rad.

Opće je mišljenje, da su tri glavne grane saborskog rada: prvo je donošenje zakona, drugo je odobrenje proračuna i pregledanje računa, a treća je nadzor nad izvršenjem zakona. Glavno se djelovanje poslanika u saboru sastoji u držanju govora. Sigurno je, da se ta dužnost i izrodi, no bolje je da se u saboru govori nešto više nego premalo. Dobro je to zato, jer govori u saboru nemaju da služe samo saboru, već cijelom narodu. Narodu treba dati, da se iz tih saborskih govora svojih zastupnika uputi u sve ono, o čem sabor vijeća. Narodu treba dati mogućnost, da kod slijedećih izbora bude sudija, tko je pravo govorio i radio u saboru, a tko nije. Često se čuje prigovor, da koji zastupnik govori „kroz prozor“, to jest, da govori za svoje izbornike. Ali ako dobro promišljamo, poslanici ionako glasuju svaki po svom, a ne kako drugi poslanici govore. Njih nijedan govor ne može preokrenuti. Jedan je engleski zastupnik rekao: „Čuo sam koju tisuću govora. Neki su me doveli do drugog osvjedočenja, a nijedan me govor nije doveo do drugaćijeg glasovanja“. U francuskom saboru znade se desiti, da i vladini zastupnici plješću za vrijeme uspješnog govora opozicionalnih govorničkih prvaka, ali se ne dešava, da bi oni zato odmah i protiv vlade glasovali. Manjina svojim govorima i ne ide za tim, da uvjeri većinu, već ona ide za tim, da uvjeri narod. Manjina ima pravo i dužnost, da sa najviše govornice u državi upozori narod na štetno djelovanje većine i njene vlade. I ako govori u saboru ne utječu time više na glasovanje u saboru, utječu tim više na glasovanje u izborima.

Zastupnik se za te svoje govore mora pripravljati, pa on mora proučavati zakonske osnove, proučavati iste zakone u drugim državama, primjenjivati na domaće prilike iskustva iz drugih država, a bome zastupnik ima još i drugih mnogih poslova oko rada u saboru. To je glavna ili bar treba da je glavna dužnost zastupnika. Međutim stavljaju izbornici još i druge zahtjeve na svoje zastupnike. Poslanik mora da obilazi svoje izbornike, da ih izvješćuje o političkom položaju, a uz to se izbornici sami na njega obraćaju za pomoć u ovim ili onim, i on onda mora da stavlja upite na ministre, on mora da zagovara u odboru za molbe i žalbe stigle podneske svojih izbornika, on prigodom rasprave o proračunu iznosi potrebe svog izbornog okruga, stavlja interplacije i tako redom. U Engleskoj, Njemačkoj i Čehoslovačkoj se lični zahtjevi

manje stavljaaju na zastupnike, te im ostaje dosta vremena za zakonodavni rad. Drukčije je to u Francuskoj i Italiji, a i kod nas, pa se tu od zastupnika traže sve moguće vrsti intervencija, i to čim je u kojoj zemlji, lošija uprava, tim više se zastupnik mora da zauzima protiv nepravda, koje uprava čini narodu. Dok francuski zastupnici iznose, da dnevno dobivaju 15 do 20 pisama, kod nas je taj broj mnogo veći, a većim se dijelom radi o tom, da zastupnik pomogne u takvim stvarima, koje bi se u dobro uređenoj državi morale i bez njegove pomoći riješavati ili se ne bi uopće ni smjele događati.

Saborski život.

U saboru se radi po pravilu, koje se zove *saborski poslovnik*. Taj poslovnik u nekim državama pravi sam sebi sabor (u Engleskoj), a u drugim državama ga napravi vlada u sporazumu sa saborom. Kad se sastala naša Ustavotvorna Skupština (konstituenta), bio je od vlade propisan poslovnik. Uslijed toga je ustala cijela opozicija protiv poslovnika, jer je bio natražan, a napose jer je tražio od zastupnika da polaže zakletvu, prije nego što je bio odlučan oblik vladavine i prije nego što je donesen ustav, na koji je prvo morao sam kralj da položi zakletvu. Uslijed opozicije bile su vladine stranke prisiljene, da poslovnik prerade i opozicija se poslovniku pokorila tek, nakon što ga je većina u saboru prihvatila. A kad je konstituenta pretvorena u običan sabor, dano je saboru, da sam sebi napravi novi poslovnik. I tako je na oko i kod nas to pravo dobio sabor, kao što je i u Engleskoj, ali zapravo tu opet odlučuje vlada, jer je uz nju većina zastupnika, koji uvijek odobre sve, kako vlada hoće.

Kad se sabor sastaje, izabere sebi predsjednika. Kako predsjednik ima u saboru veliku vlast, izbor je njegov vrlo važan. Predsjednik treba da je nepristran. Zato u engleskom saboru izabran predsjednik izlazi iz svoje stranke, a predsjednikom ostaje tako dugo, kako ga je volja. Prigodom novih izbora nema protukandidata, sa svojim izbornicima opći samo pismeno, te izvan sabora uopće ne djeluje politički. Uslijed toga ima predsjednik engleskog sabora veliki ugled, a njegova nepristranost je općenito priznata, te se u zadnjih 50 godina nije protiv njegovih odluka podigla ni jedna tužba. U drugim se saborima zadovoljavaju, da predsjednik istupi iz svog saborskog kluba, pa da njegova stranka ne bi na njega izvršavala pritisak. Kod nas nije ni jedno ni drugo. Predsjednik našeg sabora može

biti i član kluba, čak se u željezničkim salonskim kolima, koja mu se daju kao predsjednik skupštine, vozi i na stranačku agitaciju. U stranom je svijetu običaj, da se predsjednik, ako jednom povrijedi poslovnik, mora zahvaliti na predsjedničkoj časti. U našoj državi plješću vladini poslanici, kad predsjednik povrijedi poslovnik, tako da za povrede nije ni toliko kriv predsjednik, koliko su krivi poslanici.

Osim predsjedništva bira sabor i odbore. Odbori imaju zadaću, da predlažu predložene zakonske predloge i da preko svoga izvjestitelja iznesu svoje mišljenje o zakonu pred cjelokupni sabor. Obično se i manjinama dopusti, da imaju svoje izvjestitelje. Zakonski se prijedlog pred saborom tri puta čita. Poslije prvog čitanja raspravlja se općenito o zakonu, a zatim prigodom drugog čitanja o svakom paragrafu (članu), konačno dolazi treće kao zaključno čitanje. I onda se o zakonu odlučuje glasovanjem. Sabor-

ske su sjednice javne. Govori u saboru su slobodni i zastupnik ne može radi njih biti pozivan na sud.

Zastupnici se u saboru dijele po saborskim klubovima. Svaka stranka ima svoj klub, ili se više stranaka u saboru složi u jedan klub, kao što se u našem Jugoslavenskom klubu složila Bujevačko-šokačka s Hrvatskom i Slovenskom Pučkom Strankom. Zastupnik, koji ne pripada ni jednom klubu, zove se „divljak“. Divljak teško može da radi i da govori u saboru. Obično uvijek prvo govore videniji članovi većih stranaka, pa dok bi došao red na divljake, već je obično sabor zaključio, da se rasprava završi, i tako divljak ostaje bez riječi. Zastupnici se u klubovima dogovaraju unapred, šta će i kako će u saboru, pa ako se uvijek u klubu i ne slažu među sobom, ipak u saboru redovito jednako glasuju. Ako koji poslanik ne će da se pokori volji kluba, mora istupiti iz njega.

(Svršit će se.)

Nazori o pravnom redu i naša pravosudna uprava.

Nema dvojbe, da sve promjene što su se zbile u socijalnom i duševnom pogledu našega naroda, računajući pogotovo od prevrata do danas, izbijaju kao naravna posljedica historičkog razvoja u narodnom životu. Tko dobrim očima zapaža, očito mu je, da su svi narodi kao pomiješane pojave u tijelu historije bili, a i jesu nedvignuti stalnim zakonima mijene, prisiljeni na to, da od vremena do vremena mijenjaju svoja shvaćanja. Stoga i današnji pogledi na naš ekonomski, politički i socijalni život, ne ulazeći u to, kakvi su, nijesu drugo dole rezultati novog naziranja, stvarnog u novom vremenu.

Ispravno bi bilo, da ova nova naziranja, što se tiče specijalno našega naroda, budu iskrena, umna i nepristrana. Doba naime u kojem živimo, položaj, na kojem se nalazi naša domovina, a i stepen kulture, do koga smo doprili, bezuvjetno su najbolji preduvjeti, da bi naziranja o životu, a na uhar države i naroda, morali odgovarati najširem razumijevanju svih narodnih potreba.

No kakva su danas naziranja onih, koji su zvani da ih stvaraju, ne pitamo. Današnje teške prilike upućuju nas na doba sveopće duševne golotine. Nije stoga ni čudo, što ostali narodi, cijeneći nas po rezultatima izvanjskog života, shvaćaju tragično i naš faktični socijalni život.

Međutim, a da se i ne obaziremo na one, koji bi bili dužni da naš narod unapreduju ekonomski i socijalno te da politički sreduju naše nevoljne prilike i vječne trzavice, moramo istaći, da sve promjene, koje su u novom vremenu nastupile, nijesu podnipošto promijenile glavne pravce duševnog narodnog života, među kojima je i ideja o pravu i pravici, među kojima su i svijetli nazori o pravnom redu.

Naš narod, pogotovo narod ove okolice, koji poznamo u dušu i to kao tip, pun etičke svijesti, spravan oduvijek da se pokorava pravnim normama, cijenio je sudačke izreke kao pravoriječ božice Pravde i nije nikada posumnjao u državnu zaštitu za čine javnog i privatnog karaktera. Pa ni danas, kad se na svim poljima javnoga života opaža očiti zastoj i stagnacija, nije naš narod izgubio vjeru u svoje nazore o pravnom redu, smatrajući, da je nepristrana Pravda jedini temeljni kamen, na kojem može da gradi svoj napredak i opstanak.

Nažalost državna uprava, i baš ona, koja bi se najvećom brižljivošću imala da stara oko toga, da sudovi redovno funkcionišu i da pojedinaac, ako nigdje drugdje, a ono barem u hramu Pravice nađe svoj zakon i utočište, zanemaruje ovu najsvetiju instituciju, puštajući interese svojih građana zubu vremena. I mi vidimo i dobro zamjećujemo, da su naši sudovi, zbog nemarnosti sa strane nadležne državne vlasti, postali upravo nemoćni u izvršavanju svoga svetog i poštovnog zvanja.

Šibenski okružni sud, koji je u vrijeme slovio zbog kurentnosti posala i zbog mara personala, odlučnim sudom, danas je u takvom zaostatku i to zbog nemogućnosti vršenja i obavljanja posla, da je teško i pomisliti, da će se ikada dignuti na svoju staru visinu.

Mjesne su novine u zadnje vrijeme upozorile državnu vlast na posljedice, koje bi mogle nastati radi propusta novčane pomoći našem sudu i istaknule su porazne činjenice: da je kazneni fond ostao bez pare i da su obustavljene sve kaznene parnice, skopčane sa pozivom svjedoka uz pristojbine; da su također i ostale viseće parnice, gdje god bi se imali preslušati svjedoci, obustavljene, dok u civilnim sporovima stranka već unaprijed mora predumjeti iznos za svjedoke; da činovnici zbog nagle zime cvokuču zubima po svojim sobama, nastojeći, da se, zaognuti u kaput, ugriju; da su utamničeni ostali bez hrane i da je zahvaliti vjerovniku, što ne započne utjeravanjem kredita.

Nije li ovo jedna crna točka u historiji sudstva? Ne znači li ovo ubiti u narodu najpreču svijest o pravdi i moralu? Ne znači li ovo ubijati postepeno mar, volju i dužnost nesretnog činovnika; ne znači li ovo ulijevati ulje u vatru; ne znači li ovo stvarati socijalnu revoluciju?

Državna vlast, nažalost, smaže, kad god se njoj u druge svrhe protjedne, il' iz oka il' iz boka novčane iznose. No samo ondje, gdje je neophodno nužno, ondje, gdje se ogleda život naroda i države, zatajiva sa „budžetskim nemogućnostima“. Državna vlast izdaje zakone i hoće, da da ih podanici poštivaju. No podignuti prestiž sudačkih organa i omogućiti redovito vršenje formalnog funkcionisanja i ostvarenje svrhe zakona ne nalazi za najpreču dužnost. Državna vlast traži od svojih građana nove poreze, daće i pristojbe. No za za-

štiti njihovih interesa pred forumom auktoriteta nema dovoljno izdataka.

Čuli smo, da se naša pravosudna uprava grozničavo naprezala, a i na preže, da državnoj vlasti prikaže, žalosno stanje našega sudstva u Dalmaciji. No to nije dosta. Pri sastavljanju budžeta naša je sudska uprava bila dužna upozoriti nadležne o nepredvidivim izdacima, koji bi mogli nastati i zatražiti u tom pravcu veće novčane iznose. Naša je sudska uprava već pri glasanju budžeta kao zakona, predviđajući veće izdatke, morala toplo staviti na srce nadležnim faktorima veće votiranje budžetarne stavke za vlastiti resort.

Danas, nažalost, gledajući teško stanje našega sudstva i sve one poteškoće, s kojima se naši suci moraju da bore, strepimo, što se sve može dogoditi, ako državna vlast navrijeme ne priskoči u pomoć. Mi vjerujemo, da obzirom na današnje doba, moramo da izmijenimo mišli u mnogočem, jer nas iskustvo uči, da bez prilagodivanja pa i teškim udarcima na ekonomskom i socijalnom polju, ne možemo napredovati. No imajući u vidu odlučnu volju našega naroda, koji pored dnevnih nedaća želi i nastoji da u pravdi i državnoj zaštiti nađe svoj oslon, ne možemo, a da ne apelujemo na državnu vlast, da ne dozvoli, da se vjera u pravdu, koja još u narodu postoji, izbrše iz njego-va srca.

Rad poslanika Pučke Stranke.

Za prehranu Dalmacije. Nar. poslanik dr. Dulibić intervenirao je kod ministra za socijalnu politiku dra Žerjava radi aprovizacije pučanstva u Dalmaciji. Istaknuo je nedostatan dovoz hrane, slabo izdavanje deviza i loše poslovanje aprovizacije u Sinju i Šibeniku, gdje su na čelu samo razni demokratski agitatori. Tražio je da se hitno ove aprovizacije povjere međustranačkim odborima. — Dr. Žerjav odgovorio mu je, da je za Dalmaciju pripravljena dovoljna količina hrane i deviza, a glede poslovanja aprovizacije u Šibeniku i Sinju da će se raspitati po naročito izaslaniku.

Za povratak oduzetih 20%. Nar. poslanik Stanovnik ponovno je intervenirao kod ministra financija, da se pučanstvo isplati 20%, oduzetih kod izmjene a.-u. novčanica.

Protiv nepravde osude. Nar. posl. Banić protestirao je kod ministra unutrašnjih djela radi osude župnika o. Glavaša i 6 katoličkih omladinaca. Ministar mu je obećao, da će obustaviti kaznu do ministarske presude.

Protiv partizanstva kod namještanja činovnika. Nar. posl. Banić protestirao je kod ministra poljoprivrede, što neki demokratski ministri traže, da se na mjesto šefa državne pastuharne postavi neki demokratski agitator Grabovac, koji nije državni činovnik niti ima potrebite kvalifikacije. Radi iste stvari uložio je protest i na veterinarsko udruženje. Ministar mu je obećao, da na ovo mjesto ne će doći čovjek bez kvalifikacije.

Za izvoz vina. Povodom trgovačkog ugovora, koji je sklopljen između naše države i Čehoslovačke održala se u Beogradu anketa, na kojoj se raspravljalo o izvozu vina u Čehoslovačku, te uvozu piva iz Čehoslovačke u našu državu. Konstatovano je, da se ovim ugovorom smanjuje izvoz vina, dok se uvoz piva povećava i time postaje znatna konkurencija. Poslanik Jug. Kluba g.

Pušenjak upozorio je na to, da je vlada povisila trošarinu na vino i te dinar po litri, pak tako pogorsala položaj vinogradara. Na kraju je zaključeno, da naročita deputacija upozori vladu na nedostatke u ugovoru u tom smjeru i protestira protiv povećanja trošarine na vino.

Za povratak imovine našim državljanima. Nar. poslanik Banić 24. prošl. mj. intervenirao je kod ministarstva vanjskih posala za pospješeno postupka oko povratka imovine naših državljana, koju su im oduzele engleske vlasti u Australiji. Tom prigodom je prosvjedovao, što se ove stvari ne riješavaju izravno preko samih vlasti i što se siromašni ljudi prepuštaju trgovačkim agentima, koji ih pljačkaju.

Iz Pučke Stranke.

Dr. Korošec u Ravnim Kotarima. Dr. Korošec na svom putovanju po sjevernoj Dalmaciji pohodio je i Ravne Kotare u pratnji nar. poslanika g. Stanka Banića. U Benkovcu je održan vrlo uspješni pouzdani sastanak, na kom su bili građani i više izaslanika iz okolnih sela. Osim toga održan je i sastanak sa svećenstvom one okolice, a bilo je prisutno i nekoliko svećenika iz treće zone. U Lišanima čekalo je dra Korošca nekoliko stotina seljaka, koji su ga oduševljeno i srdačno pozdravili. Tu je bio postavljen slavuluk s ovim natpisom: „Dobro nam došli narodni borci!“ Čudan je slučaj, da je taj slavuluk podignut na onom istom mjestu, gdje je prošlog ljeta bio podignut i bivšim ministrima Krestelju i Pribičeviću. Dakako da su ovi slavuluci bili vrlo različni. I jedan i drugi slavuluk tumačio je osjećaje naroda!

Hrvatski pučki dan. Prema zaključku Vrhovnog Vijeća HPS. ima se ove godine na drugi dan Božića (sv. Stjepana) po cijeloj domovini, gdje postoje organizacije naše stranke, ovaj dan proslaviti kao hrvatski pučki dan. Toga dana neka svaka organizacija prema prilikama održi sastanak, priredi, gdje je zgodno, kakovu zabavu ili tomu slično. Gdje se ne nalazi bar petorica naših pristasa, neka se sastanu i udruže, pa će time najbolje proslaviti taj dan. Na još jednu stvar ne smije se zaboraviti. Izbori su u izgledu. Naša stranka nema kapitalista poput drugih stranaka niti je bila na vladi, pa si namakla para za izborni fond. Ona je u pravom smislu riječi pučka, pa stoga računa na svoje pučane, kojima ovom prigodom preporuča, da između sebe sakupe i i kakav darak za svoj izborni fond te pošalju: Kotarskom Tajništvu Hrv. Pučke Stranke u Šibeniku.

Političke vijesti.

Nova vlada. Pašičeva izborna vlada je ovako sastavljena: Ministar predsjednik Nikola Pašić; ministar za izjednačenje zakona Marko Trifković; ministar vjera Ljuba Jovanović; ministar saobraćaja dr. Velizar Janković; ministar vanjskih posala dr. Momčilo Ninčić; min. prosvjete Miša Trifunović; min. šuma i ruda dr. Milan Srđić; min. pravde i zastupnik ministra trgovine dr. Laza Marković; ministar građevina Nikola Uzunović; ministar zdravlja dr. Slavko Miletić; ministar agrarne reforme i zastupnik ministra poljoprivrede Krsta Miletić; ministar pošta i telegrafa Velja Vukičević; ministar vojni i mornarice general Petar Pešić; ministar socijalne politike dr. Ninko Perić; ministar unutrašnjih djela Milorad Vujičić; ministar finan-

cija dr. Milan Stojadinović; ministri bez listice: dr. Gijvo Supilo i Niko Županić. Kako se vidi, sve sami radikali, među kojima i četiri Protićeva (Trifunović, Uzunović, Perić i Vujičić).

Raspust Skupštine. U četvrtak održana je posljednja sjednica Narodne Skupštine. Bila je vrlo burna, te je poslanik Agatonović u ime opozicije napao vladu, osobito što nije donesen činovnički i invalidski zakon. Nato je pročitao ukaz o raspustu Skupštine. Izbori su raspisani za 18. marta, a prva je sjednica nove Skupštine uređena za 16. aprila.

Proglas Pučke Stranke. Jugoslavenski klub održao je sjednicu, na kojoj se raspravljalo o proglasu stranke za izbore, u kom će iznijeti izražanje stranke i njezin rad u Skupštini. Proglas će izraditi Šimrak, Barić i Hohnjec. Dr. Korošec je na koncu svim poslanicima zahvalio za njihovu uzornu disciplinu.

Prijetnja Italije. Doznaje se, da je talijanska vlada obznanila našu vladu, da će se odreći rapskog ugovora, ako ga naša vlada iznese pred Savez Naroda. Druga vijest veli, da bi Talijani u tom slučaju istupili iz Saveza Naroda.

SRETAN BOŽIĆ
I
NOVU GODINU
SVIMA SVOJIM VRIJEDNIM
MUŠTERIJAMA
ŽELI
NARODNA PROSVJETA
ZAGREB I.

Domaće vijesti.

Požar arsenala u Splitu. Prošlih dana buknuo je u splitskom željezničkom arsenalu požar, te je izgorjela čitava zgrada od četiri paviljona. Spaseno je par novih vagona i jedna lokomotiva. Izgorjeli su strojevi, ložione i alat. Štete ima oko deset milijuna. Danas je doputovala komisija iz Zagreba u Split, koja ima da stvar razvidi.

Ovogodišnja proizvodnja šećera u Jugoslaviji. Nedavne dugotraje kiše loše su djelovale na šećernu repu, pa se računa, da će se iz nje dobiti samo oko 3 hiljade vagona šećera. Ukupna potreba šećera u Jugoslaviji iznosi 8 hiljada vagona godišnje, pa ćemo 5 hiljada vagona šećera morati nabaviti iz drugih država.

Nemoguć izvoz našeg vina u Čehoslovačku. Na konferenciji poljoprivrednika, koja je održana u glavnom združnom savezu u Beogradu, saopćio je čehoslovački zastupnik, da je uvoz našeg vina u Čehoslovačku nemoguć. Sama carina iznosila bi 44 K po litri, dok litra vina stoji sada u Čehoslovačkoj 56 K, a cijena mu svakim danom pada, pa bi u tom slučaju naši vinogradari morali prodati svoje vino po 5 do 8 K po litri. — I to je nov udarac našoj Dalmaciji.

Bihac, hrvatsko društvo za istraživanje domaće povjesti u Splitu, utemeljeno god. 1894., kani razviti nešto življe rad oko hrvatskih iskopina (u Gradini, u Solinu), pa moli svoje stare članove kao što i ostalu našu javnost, da ga u radu podupre. Prijave novih članova prima društveni tajnik prof. I. Juras i blagajnik g. Ivan Znidaršić. Stari članovi za zaostale godine do uključivo 1921. plaćaju 1-50 dinar na godinu. Nova je članarina 5 dinara. Članovi utemeljitelji plaćaju 50 dinara.

Gradske vijesti.

ČESTIT BOŽIĆ svim svojim suradnicima, pretplatnicima, prijateljima i čitaocima katoličke vjere želi - Uredništvo i Uprava „Narodne Straže“.

Božićne funkcije u Stolnoj Bazilici sv. Jakova. Na Badnji dan u nedjelju ujutro je pjevanasv. Misa, ko obično, u 11 sati. Popodne u 5 sati počinje pjevana Jutrnja, a u 6 i četvrt pontifikalna sv. Misa, preko koje pjeva dio muškog zbora „Filharmoničkog društva“ Misu Gruberskoga. Na Božić pontifikalna Misa počinje u 10 i po sati. Preko Mise presv. biskup držat će prigodnu homiliju. Pjevat će se misa Gruberskoga, ko i na Badnjak.

Predavanje o dru Mahniču. Da se oduži uspomeni velikog i nezaboravnog krčkog biskupa dra Antuna Mahnića, mjesno Okružje H. K. N. Saveza 19. ov. mj. priredilo je prigodno predavanje za svoje članove te članove i članice mjesnih katoličkih društava. Predavanje je održao svrš. pravnik g. Josip Urlič-Ivanović, u kojemu je prisutnima ocrtao svu veličinu značaja i rada pokojnika, kao uzor-biskupa i uzor-rođoljuba te početnika katoličkog pokreta u Sloveniji i Hrvatskoj. Predavanje je bilo dobro posjećeno. Pristustvovao mu je i presv. biskup.

Lične vijesti. U četvrtak stigao je iz Rima u naš grad tajnik tamošnjeg našeg poslanstva kod Vatikana g. dr. Niko Moscatello, te se zadržao dva dana, a zatim otputovao za rodni Del (na Hvaru). — Liječnik dr. Ante Matković, koji je kroz mjesec novembar i decembar boravio u Beču u naučne svrhe, povratio se danas u Šibenik.

Poruka našim pretplatnicima. Ova je godina eto već na izmaku, a mnogi naši pretplatnici nijesu još podmirili pretplate ni za prošlu godinu. Ne raspoložemo nikakvim ni javnim ni tajnim fondovima. Novčane nam pomoći od prijatelja slabo prispjevaju. Upućeni smo samo na naše pretplatnike i oglase. Troškovi su za izdavanje lista ogromni. Molimo stoga sve naše pretplatnike, da što prije izvrše svoju dužnost i podmiru pretplatu za prošlu i ovu godinu (ukupno sama 52-50 dinara). Preporučamo im, da nas se tom prigodom sjete i kojim milodarom, te ostanu pretplatnicima našeg lista i u novoj godini. — Uprava „Narodne Straže“.

Svečani blagoslov zvona. Jutros se u 8 sati obavio svečani blagoslov novih zvona varoške župske crkve Gospine.

Godišnja skupština svećeničke „Uzajamnosti“. U četvrtak, 14. ov. mj., poslije podne održala se godišnja skupština ovog staleškog udruženja svećenstva šibenske biskupije, kojoj je uz lijepi broj svećenstva prisustvovao i presv. biskup. Na skupštini je bilo govora o raznim staleškim pitanjima, religioznom i kulturno-prosvjetnom radu svećenstva u gradu i po selima, potrebi karitativne akcije te o smjernicima budućeg rada. Izabrana je ova nova uprava: Predsjednik kanonik Ivan Mirić, potpredsjednik O. Šimun Jelinić, tajnik don Krsto Stošić, blagajnik don Jerko Jurin, odbornici don Ante Šare, O. Mihovio Lopac i don Ante Radčić. Zaključeno je još jednoglasno, da šibenska „Uzajamnost“ stupi u „Savez Uzajamnosti“ u Zagrebu.

Knjige društva sv. Jeronima. Upozoruju se svi članovi, da mogu kod povjereništva društva, Samostana dominikanaca, pridignuti ovogodišnje knjige.

Za nabavu knjiga siromašnoj djeci. Velik broj djece osnovnih škola u Šibeniku nije bio u stanju, da nabavi potrebite školske knjige, pa je inicijativom Učiteljskog društva sakupljeno 1020 dinara. Ovaj je iznos ovako podijeljen: gradskoj muškoj školi 300 D, gradskoj ženskoj 150 D, varoškoj 350 D, dolačkoj mješovitoj 120 D, crničkoj mješovitoj 100 D. Dopriniše: Općina Šibenik 200 D; Slavenska Banka, Srpska Banka, Okružna „Banka te A. Šupuk i sin po 100 D; Jadranska Banka i Zadrzna Gospodarska Banka po 50 D; P. Terzanović 40 D; E. Weissenberger, Zlatarija Petrić, H. Plančić i Braća Žarković po 30 D; V. Vučić, Lj. Montana i S. Drutter po 20 D; M. Prgin, M. Skočić, I. Čičin Šain, M. Vučić, M. Maričić i Erceg po 10 D. Plemenitim darovateljima srdačna hvala. — Učiteljsko društvo.

Priponoć „Filharmoničkom Društvu.“ Kako je građanstvu poznato, mjesno je F. D. za cijeloga svog opstanka, a osobito u posljednje vrijeme, razvilo svestranu djelatnost, te je svojim produkcijama na polju svjetovne i crkvene glazbe dokazalo ozbiljno shvaćanje u provadanju svojeg zadatka oko širenja glazbene umjetnosti i glazbene kulture. K tome je F. D. posvetilo osobitu pažnju glazbenom odgoju našeg pomlatka i u tu svrhu osnovalo redovitu školu gudačkih instrumenata, koju već danas pohađa trideset učenika. Čitav je ovaj rad skopčan s ogromnim novčanim izdacima tako, da F. D. uz ograničeni broj članova i neznatni mjesečni prinos ne bi nikako moglo da u Novoj godini obezbjedi svoj opstanak, a kamo li da uspješno nastavi ovako razvijenom djelatnošću. Stoga se F. D. obraća na svoje podupirajuće članove, da bi dobrovoljno povisili mjesečnu članarinu i time omogućili daljni opstanak i uspješan rad društva. — Uprava.

Dinarska vrijednost u trgovačkim knjigama. Po naređenju Ministarstva za Trgovinu i Industriju, VI. Br. 4493 vodit ćemo u dinarima sve knjige kao i zaključne račune, i to počevši od 1. januara 1923. god.

Da izbjegnemo raznim neprilikama, koje bi nam klijentela mogla prouzročiti sa eventualnim svojim nejednakim postupanjem, te da si prištedimo nepotrebni posao oko preračunavanja krunske u dinarsku vrednotu, slobodni smo zamoliti p. t. klijentelu, da od 1. januara 1923. god. unapred izvoli isključivo samo u dinarskoj vrednoti izražavati sve novčane iznose, koje će sadržavati dopisivanje kao i svi ostali naloz, naslovljeni na nas.

Upozorujemo, da ćemo dvojbene odnosno nejasne oznake vrednote smatrati kao oznake u dinarskoj vrednoti; isto tako postupat ćemo i onda, kada ne bude kod iznosa označena nikakova vrednota.

Ovom zgodom naglašujemo, da je službena kratica za dinar: **Din.**, a za pare: **p.**

U Šibeniku, 21. decembra 1922.
Jadranska banka, fil. Šibenik; Srpska banka, fil. Šibenik; Slavenska banka, fil. Šibenik; Šibenska okružna banka, Šibenik; Zadrzna gospodarska banka, fil. Šibenik.

U fond Đačke menze darovao je gosp. dr. Vjekoslav Vučić din. 100. Da počaste uspomenu pk. Antuna Bontempo: Gospodarska banka din. 50 i A. Meznarić din. 20. — Uprava harno zahvaljuje.

„Istra“. Prošlih dana ustanovilo se potporno i prosvjetno društvo „Istra“

sa sjedištem Zagrebu. Svrha je tom novom udruženju, da okupi u svoje krilo svu našu braću onkraj granice, koja su rasijana diljem Jugoslavije, a porijetlom su iz krajeva prisajedinjenih Italiji. Predsjednikom „Istre“ jeste dr. Zuccen, potpredsjednikom R. Katalinčić Jeretov, tajnikom Jerčac Ante, blagajnikom Božo Semelić. Odbornici: Opašić Vjekoslav, Tomašić Rudolf, Zgrabljić Josip. Nadzorni odbor: Buić Frane, Korlević Marko i Ribarić Milan. Redoviti članovi mogu biti svi Jugoslavenci, koji su porijetlom iz krajeva prisajedinjenih Italiji, a podupirajući svi oni naši državljani, koji su voljni da pomognu ovu potrebnu ustanovu. Prijave članova prima tajnik Marčac Ante, Zagreb, Markov trg br. 2. Braćo iz cijele Juljske krajine, Zadra i Lastova, gdje god vas ima, upisujte se u „Istru“.

Hrv. kat. ženskom prosvj. društvu „Zora“ darovao je g. dr. Frane Dulibić din. 25, da počasti uspomenu blagopokojne majke dra Šime Burića. — Uprava mu harno blagodari.

U fond „Profesorskom društvu“, da počaste uspomenu pk. Filomena Burić rod. Dominis po 10 din. dopriniše slijedeća gg.: direktor Marko Ježina, prof. don Rudolf Pian, prof. Ljubo Nardini, prof. Miloš Ganza i prof. don Josip Šonje. — Uprava im harno zahvaljuje.

Darovi „Uboškom Domu“. Da počaste uspomenu *Antuna Bontempo*: Stipe Šare K. 200, Niko Rossi K. 120, Obitelj Uga Fosco i dr. H. Meixner po K. 100; Mate Adum i Martin Kaleb po K. 80; Remigij Olivari K. 60 te Niko Frlan K. 40. Da počaste uspomenu *File Barić*: Pio Terzanović K. 200; Obitelj Jakova Jelčića, Paško Rora-Juras i Eugen Delfin po K. 100; dr. D. Montana, Krste Margetić i dr. Ivo Perović po K. 80; Obitelj Krste Škarice K. 60; Ivan Marojević, Obitelj Jure Rakamarića, Dujo Šinka, dr. Kazimir Pasini, Nikola Skalić, Ivan Bergnocchi i Josip Trlaja po K. 40; Vladimir Kulić i Frane Skarpa po K. 20. Da počasti uspomenu *Antuna Cvitkovića*: Dragomir Vidović K. 20. Da počasti uspomenu *Marije Gojanović*: Stipe Šare K. 200. Da počasti uspomenu *Tereze Lucatelli*: Obitelj Sponza K. 40. Da počasti uspomenu *Katice Donelli*: Miran Ivanišević K. 20. Da počasti uspomenu *Baskovića Ivan Marija*: Miran Ivanišević K. 20. Da počaste uspomenu *Luigi-a Battigella*: Niko Rossi K. 120; Obitelj Kristović K. 80; Ivan Bergnocchi, Ivan Kačić Dimitrij i Obitelj Ante Franića po K. 40; Obitelj Sponza K. 20. Da počaste uspomenu *Herme Kramer*: Tvrtka Otto Steinbeiss K. 400; Mario Petaros i obitelj te Paško Sogaro i obitelj po K. 100; Ante Medić i Mate Matačić po K. 40. Da počasti uspomenu *Šime Roše*: Obitelj Stipe Gojanovića K. 100. — Svima darovateljima Uprava najljepše zahvaljuje.

Prodaje se velika mreža (trata) za srdele. Obratiti se braći Bjažić - Zlarin.

Javna zahvala.

Najtoplije zahvaljujem gg. liječnicima *dru Josipu Pasini* i *dru Mirku Mladinovu*, koji su mi u mojoj teškoj nesreći dvjema uspješnim operacijama spasili život. Od srca hvala i č. ss. Restituti i Afrodiziji, koje su me s tolikom pomnjom i ljubavlju dvorile. Bog im obilato platio!

U Šibeniku, 22. prosinca 1922.
Andrija Macanović
diz Dugopolja.

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica
Maraškina i Likera
PETAR BUZOLIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Provoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke
 „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevicu - Pelinkovac - Kru-
 škovac, i t. d.

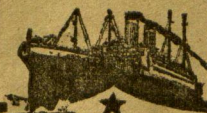
Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Sljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

REDOVITA VEZA
 od Bremena preko Southampton, Cherbourg u New York putem di-
 vnih američkih vladinih brodova
 United States Lines.
NAJBLIŽI ODLAZAK
 America . . . . . 3. Jan. 7. Febr.
 President Harding . . . 6. Jan. 14. Febr.
 President Roosevelt . . . 17. Jan. 28. Febr.
 Georges Washington . . . 21. Febr. 28. Mar.
 Southampton i Cherbourg odlaze i dan
 kasnije.
 Tražite prospekte i
 plovidbenu listinu br. 161.

UNITED STATES LINES

BEOGRAD, Travnička ulica 1.
 i svi znatiji pomorski uredi.

Zlatarska Radiona

Vjekoslav Grünbaum
 Gospodski trg 13.

Prima sve radnje zlatarske struke,
 novonapravke i popravke. Izrađuje
 brzo i solidno svaku vrst vjenčanih
 prstena („tonda“) te popravlja srebrene
 torbice.

Trebam dva nova
glagolska misala.

Ponude i uvjete slati:
 Župniku u Brbinju (Dugi otok).

Kod Papirnice

Grgo Radić - Šibenik

mogu se dobiti upravo
 dotiskane

BOŽIĆNE PJESME

Za 1.50 din.

Preprodavaocima dajem
 20% popusta.

Hrvatska katolička štampa:

„Narodna Politika“, dnevnik u
 Zagrebu.

„Hrvatska Obrana“, tjednik u
 Osijeku.

„Seljačke Novine“, seljački tjednik
 u Zagrebu.

„Jadran“, dva put tjedno u Splitu.
 „Narodna Straža“, tjednik u Ši-
 beniku.

„Narodna Sloboda“, tjednik u
 Mostaru.

„Narodna Svijest“, tjednik u Du-
 brovniku.

„Đakovačke Pučke Novine“,
 jednik u Đakovu.

„Hrvatske Pučke Novine“, tje-
 dnik u Sarajevu.

„Težačke Novine“, tje. u Splitu.

„Hrvatska Prosvjeta“ u Zagrebu.

„Nedjelja“, tjednik u Sarajevu.

„Krijes“, u Zagrebu.

„Luč“, u Zagrebu.

Katolici! Čitajte i širite katoličku
 štampu!

Jesam li podmirio pretplatu?

S I R

Tvrđi za ribati (hljebovi 1—6 kg.) . . . . . kg. K. 72.—

Groyer hljebovi 4—8 kg. . . . . „ „ 90.—

Trapist I.a (4—6 kom. čini 5 kg.) . . . . . „ „ 88.—

Trapist II.a (5—7 kom. čini 5 kg.) . . . . . „ „ 84.—

Maslac čajni u komadima od 5 i 1/2 kg. . . . . „ „ 240.—

Postavno moje skladište
 nudi, dok zaliha traje

J. HERMAN, mljekarica i sirarna - KONČARNICA (Slavonija).

Sreća se smiješi!

Požurite se!

Nabavite srećku državne lutrije

V. kolo

Vučenje I. razreda 2. i 3. januara 1923.

„ II. „ 6. i 7. februara „

„ III. „ 5. i 6. marta „

„ IV. „ 13. i 14. aprila „

„ V. „ od 7.—30. maja „

Najveći dobitak I. razreda

== 80,000 dinara ==

Cijena cijeloj srećki din. 48, polovini

din. 24, četvrtini din. 12.

Ovlašteni prodavaoc

Zadružna Gospodarska Banka D. D.

Podružnica Šibenik

Jadranska Banka Beograd

Dion. glavica D. 60,000.000. — Rezervni fond D. 30,000.000

PODRUŽNICE:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj,
 Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržić, Zagreb.

Amerikanski odio.

Naslov za brzogave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi: JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Zadar. FRANK SAKSER STATE BANK,
 Cortland Street 82, New-York Citi. BANKO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofogasta,
 Punta Arenas, Puerto Natalos, Porvenir.

POZOR TRGOVCI!

Starog novinskog papira na prodaju
kod Uprave našega lista (u prostorijama „Hrv. Čitaonice“).

PAPIRNICA

GRGO RADIĆ

(prije A. et G. Rude)

ŠIBENIK (Glavna ulica).

Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica, te šibenskih razglednica.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

Trgovina raznih parfema, mio-mirisnih sapuna, praška za zube i slično, te raznih igrački za djecu. Cijene umjerene!

DROGERIJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK

Skladište komijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o.

OPTIKA.

Naočala - Cvikera.
Izvršuje svaku izradbu po okul. liječničkom propisu
Primaju se popravci.

Trokatna kuća u ulici sv. Franje pod grad. br. 136 sa prostranim konobama u prizemlju prodaje se. Za potanje obavijesti obratiti se Upravi lista.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“!

RIKARD DELFIN (prije Andr. Delfin)

Trgovina pokućstva sa stolarskom-tapetarskom radionom.

ŠIBENIK, Obala i ul. Sv. Ivana.

KRUMPIR, JABUKE

i ine zemaljske plodine

nudja

na vagone i manje količine

EUGEN SPITZER

trgovina, export i import zemaljskim plodinama

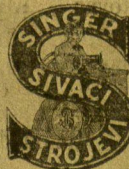
ZAGREB

Draškovičeva ulica 24.

PUČANI!

Ne zaboravite svog glasila „Narodne Straže“!
Šaljite odmah zaostale pretplate, tražite nove pretplatnike i kupite milodare!

Najprikladniji darovi za Božić i novu godinu:

Amerikanski i engleski**Singer šivaći strojevi**

Singer igala i doknadnih dijelova
Singer ulja
konca, svile
i t. d.

Vlastita mehanička radiona
Prodaja na otplatu
Singer šivaći strojevi Bourne & Co.
New-York
Centrala za S. H. S.
ZAGREB, Marulićeva ulica broj 5.

Podružnice: Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelovar i Bredna, Savi, Subotica, Novi Sad, Maribor, Ljubljana, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Podgorica, Beograd, Krusevac, Nis, Skoplje, Veleš, Biloj, Kragujevac, Zajčar i Šip. - Zastupstva u svim većim mjestima.

Otpremu robe sa stanice Bakar u luku i obratno, te ukrcaj na parobrode preuzima najbrže i najkulantnije

Opravništvo Dalmatie - Bakar

t. j. tt. FOREMPOHER i drug

Vlastita skladišta brašna, tjestenine
i žitarica

POMORSKA AGENCIJA.

Brzjavni: FOREMPOHER, Bakar

Telefon br. 14.

Zadružna gospodarska banka d. d. Vlastita zgrada,
Glavna ulica 109.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov Gospobanka
Telefon br. 16 - Noću 67.**Centrala Ljubljana.**

Podružnice:

Đakovo,
Maribor,
Sarajevo,
Sombor,
Split.

Ispostava: Bled.

Afilijacije:

Sveopća zanatlijska banka
d. d. u Zagrebu i njena
podružnica u Karlovcu te
Gospodarska banka d. d.
u Novom Sadu.

Dionička glavnica i pričuva
preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje
najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne transakcije.